

DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2018-23-2-163-175>

УДК: 37.013.42: 176.5

Володимир КАЛУГА

СЕКСУАЛЬНІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН (СОЦІАЛЬНОГО) БУТТЯ ЛЮДИНИ І ПРЕДМЕТ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ДИСКУРСУ

Анотація

Феномен сексуальності є наріжним каменем у бутті людини, яке за своєю суттю виявляється завжди уже соціальним. Разом з тим, сексуальність є каменем спотикання в поточному існуванні людини, а також Сізіфовим каменем, який вона неодмінно має «штовхати» впродовж всього свого існування. Згадані місце і роль сексуальності у бутті людини безпосередньо пов'язані з особливостями світогляду цивілізованої людини та сучасної культури загалом. Інакше кажучи, саме специфіка світоглядних установок цивілізованої істоти та особливості облаштування культурного простору значною мірою є причиною тому, що сексуальність як атрибут людської екзистенції перетворилася на домінуюче джерело внутрішньої напруги, психічних розладів, різноманітних девіацій, загалом — онтологічної розгубленості та явища світовідчуження.

Як наслідок, неупереджене осмислення природи феномену сексуальності та його функціонального навантаження у бутті людини безумовно сприяє її розкріпаченню, особливо у контексті виховання підростаючого покоління. Максимально позбутися упередженості дозволяє апеляція до критичного мислення, яке, окрім іншого, встановлює факт обмеження пізнавальних можливостей людини. Останнє означає, що усяке масово визнане, у т.ч. нібито науково обґрунтоване трактування проявів сексуальності, пов'язаних з сексуальною сферою норм і правил, а також базових світоглядних установок тощо є лише загальноприйнятою парадигмою, і у жодному разі не сукупністю низки істин. Цілісне та адекватне дійсності уявлення про феномен сексуальності можна сформувати на основі аналізу відповідних інформаційних набутків у сфері науки та філософії, філософського мистецтва, езотеричного досвіду тощо.

Тож стаття присвячена, по-перше, осмисленню ключових стереотипів та догм, що поширені на рівні як громадської, так і науково-експертної думки. По-друге, у статті тезисно розкрита низка ознак та властивостей феномену сексуальності, враховуючи досвід, переданий за посередництва міфології народів світу та езотеричного досвіду у вигляді так званого філософського мистецтва. По-третє, проаналізовано ситуацію людини з огляду на її сексуальну природу. Зрештою, у статті акцентується увага на питаннях сексуального

виховання та просвіти людини у різних її вікових та соціальних позиціях, а також спільноти загалом.

До провадження відповідної дослідницької активності автора статті спонукала явна обмеженість наукових змістовних розвідок щодо природи феномену сексуальності та його функціонального навантаження на теренах України. Разом з тим, українська спільнота потребує суттєвого просвітницького впливу щодо питань самореалізації громадян, зокрема у сексуальній та приватній сферах.

Ключові слова: *виховання, сексуальність, людина, стереотип, уявлення.*

Вступ. Попри, здавалося б, її очевидну природність, сексуальність за умови прискіпливого погляду виявляється чи не найзагадковішим, себто неосмисленим, а отже і неупорядкованим феноменом буття людини, яке автоматично ідентифікується у потоці повсякденного мислення як винятково соціальне, а отже і неспростовно зумовлене буття. Як наслідок, людина виявляється практично заручником власного, так би мовити, невігластва, точніше схильності поверхнево ставитися до нібито само собою зрозумілих явищ, привнесених у її поточне існування. Проте хибне трактування чого б то було, а наразі сексуальності як певного атрибуту і самої людини, і її буття, очевидно, є суттєвою причиною численних негараздів у її існуванні та розладів у повсякденному «функціонуванні». Принаймні, сучасна людина у масі своїй не почувається затишно, оскільки тією чи іншою мірою відчуває себе не лише не реалізованою, але й невдоволеною собою, тобто такою, що не сприймає і не приймає себе такою, якою сама ж себе і виявляє, у т.ч. не виявляє себе достатньо сексапільною або, вдаючись до усталеної термінології, достатньо сексуально привабливою та/або цікавою. Йдеться про те, що практично кожен статевозрілий індивід віднаходить себе у ситуації, коли, умовно кажучи, його/її сексуальні інтенції не співпадають з можливостями: ті, кого дійсно «хочеться», виявляються, як правило, недоступними або, щонайменше, не відповідають взаємністю; ті ж, хто «прагнуть» індивіда, виявляються йому, умовно кажучи, не цікавими. Тому сексуальна сфера переважної більшості індивідів виявляється перманентною зоною компромісів – вимушено (штучно) підтримуваної рівноваги.

Таким чином, послідовне та неупереджене висвітлення проблеми сексуальності, насамперед, як деякого цілісного феномену, себто принципово, а отже якісно відмінного від множини його проявів дає підстави рухатися щонайменше у двох напрямках. По-перше, сприяти подоланню інерції (звички) поверхневого схоплення, а отже неусвідомленого, з іншого боку, цілком ймовірно, цілеспрямовано організованого спотворення суті феномену сексуальності, його ролі і місця у бутті людини, функціонального навантаження тощо. По-друге, створити додаткові

підстави для того, аби індивід зміг звільнитися або, щонайменше, суттєво послабити внутрішню напругу, усвідомивши той факт, що він/вона далеко не єдиний, хто стикається з тими чи іншими життєвими труднощами, пов'язаними із самореалізацією, наразі у сексуальній сфері, а отже його нібито індивідуальна проблема, щонайменше, є проблемою спільноти насправді, у іншому випадку – збагненними хіба що самому йому, «витребеньками» творця.

Набутки досліджень щодо обраної тематики. На теренах України дослідження проблеми сексуальності має, як тому, очевидно, і належить, певну тенденційність. По-перше, сексуальність на експертному рівні розглядається у контексті психології і психіатрії, особливо у розрізі останньої, оскільки суспільство у своїй основній масі ще й досі не позбулося остаточно «совецької» (до речі, дуже схожої на ідеалізовану іудо-християнську) парадигми «високоморального» середовища, де інтимне залишається за «завісою замовчування», а публічному обговоренню і боротьбі підлягають всілякі сексуальні відхилення та збочення. До останніх зараховується практично усе, що не відповідає прямому задоволенню функції зачаття і дітонародження. По-друге, громадська думка здебільшого все ще «крутиться» навколо «польових досліджень» сексуальності, результатами яких практично вперше з масами публічно поділилася О. Забужко, а далі у розрізі художньої і, м'яко кажучи, не дуже художньої літератури почала обговорювати проблеми, сполучені із сексуальністю, численна когорта тих, хто випробував себе у письменницьких здібностях. По-третє, сексуальність розглядається досить розлого і аргументативно через призму статі, традицій, культури взаємин тощо. З-поміж інших, гідних уваги робіт і наукових розвідок, чільне місце, зокрема належить В. Кебуладзе з його низкою робіт у розрізі «Мистецтво, релігія і секс»; І. Ігнатенко, котра зосередилася на дослідженнях жіночого та чоловічого тіл у традиційній культурі українців та багато інших. Природно у світових масштабах дослідженню сексуальності у різноманітних ракурсах присвячено величезну кількість різноманітних робіт як у контексті чистої науки, так і езотеричного досвіду, різноманітних практик, філософського мистецтва тощо. Між тим, тема сексуальності є принципово невичерпною, оскільки – це, по-суті, больова точка людини і фактор, котрий визначає специфіку культури, тоді як ситуація людини є перманентно змінною, як і беззаперечним є факт перманентної модернізації культури. А отже будь-яка культура, як і переважна більшість членів спільноти, потребує, так би мовити, сексуального просвітництва, методи і засоби якого адаптовані до наявної, так би мовити, культурно-духовної ситуації.

Результати дослідження. Феномен сексуальності є яскравим прикладом того, як безпосередньо представлене у досвіді людини виявляється найпотаємнішим, як на тому наголошував, зокрема, М. Гайдеггер, а, по-суті, є річчю в собі у контексті гносеології І. Канта. Відтак, нібито само собою зрозуміле явище в бутті людини, насправді може виявитися дещо іншим, аніж про нього прийнято думати. Йдеться як про, так зване, побутове знання, так і про наукове та/або експертне. Особливо це стає зрозумілим з огляду на твердження практиків, належних до різних культур і шкіл, про те, що дійсність відкривається, себто «Істина у мовчанні або поміж Двох полюсів» (Гриневиц, 2005: 65), принаймні, поміж слів. Словами ж передається дещо інше, аніж істина – по-суті, колективно відтворюване структуроване уявлення/враження про дійсність. Відповідно, те ж саме стосується понять та визначень – вони одиниці інформаційного потоку, який постійно підтримують, відтворюють і поширюють комунікативні одиниці.

Відтак, досліджуючи сексуальність як предмет аналізу та раціонального осмислення, мислителі, насправді, мають справу лише з її проявами. Сам же предмет дослідження «втікає» від пізнання, гублячись поміж словами та міркуваннями. Як наслідок, змістовне наповнення поняття «сексуальність» як і інших, пов'язаних з ним понять чи термінів, збивають людину з пантелику. Таким чином, не усвідомлюючи того, людина відволікається від безпосереднього сприйняття суті явища або ж дійсності в цілому. Натомість неусвідомлено, але, по-суті, добровільно віддає перевагу оманливому сприйняттю дійсності, покладаючись на інтерпретацію її проявів. Як наслідок, живе і діє у світі договірної правди, де всяке явище, річ чи процес є такими лише тому, що суб'єкти згоди фактично автоматично визнають їх такими.

Тож всяке раціональне, себто наукове чи побутове осмислення явища сексуальності, як і будь-яких інших явищ, не лише приховує їх суть, але й є підставою для маніпулювання суб'єктом пізнання, його світоглядом та громадською думкою в цілому. А разом з тим пізнання блокує спроможність людини безпосередньо сприймати суть явища. Як наслідок, здатність споглядати для буденної людини виявляється таким собі рудиментом.

Ба', більше того, сучасна людина розучилася довільно фіксувати свою увагу на відчуттях, концентруючись у кращому випадку на переживаннях, але здебільшого на постійних внутрішніх коментарях щодо сприйнятого, відчутого або ж пережитого. Останнє є підставою для висновку про те, що людина не стільки живе повноцінним життям (діями, вчинками, відчуттями), скільки спостерігає за своїм існуванням як за існуванням героя повісті. І з того черпає переважно емоції: шкодує за собою, любить себе,

співчуває собі тощо. А головне – постійно коментує і сумнівається чи доцільно (правильно) вона вчинила (вчиняє або ж вчинятиме).

Останнє, окрім іншого, означає, що сексуальне життя цивілізованої людини переважно є неповноцінним або й спотвореним з огляду як на ситуацію людини, так і на саму природу сексу. А отже завжди є безпосереднім або «відтермінованим» джерелом тривоги, хвилювань та негативних переживань. І це в кращому випадку, бо це ще й привід для соціальної дезорієнтації, а також збоїв у фізичному та психічному здоров'ї тощо аж до божевілля чи руйнування самоідентичності¹.

З іншого боку, сексуальна сфера перебуває в ситуації жорсткого контролю та цензури, хоча про останнє чомусь не прийнято говорити принципово. Зокрема, сексуальну сферу неодмінно береться контролювати будь-яка ідеологія чи світоглядна парадигма, зокрема релігійного характеру, комуністична, фашистська абощо. При цьому ситуативне ослаблення дескриптивного контролю сексуальної сфери як і людського буття та активності за посередництва догм автоматично компенсується посиленням «в'їдливого» контролю, тобто примхами моди за посередництва фіктивних цінностей і стандартів.

Зарадити щойно згаданому прикрому факту засобами сучасних медицини, психології чи психіатрії, а також різноманітних загальноприйнятих соціальних практик терапевтичного чи реабілітаційного характеру принципово неможливо. Окрім іншого на заваді тому постає той факт, що людський конгломерат сучасності вперто тримається низки досить стійких переконань, покладених в основу світогляду, а отже світосприйняття та світоставлення цивілізованої істоти. До подібних переконань серед інших належать такі:

- людина обов'язково мусить страждати, оскільки неможливо розпізнати і оцінити добро, не маючи справу з проявами зла;
- людина – біосоціальна істота, в основі активності якої лежать потреби, зокрема, так звані, первинні;
- людина – раціональна істота, здатна усвідомлювати мотиви своєї активності та свідомо контролювати свою поведінку і, як наслідок, визначати зміст свого існування;
- людина – соціальний атом, автономний щодо людської спільноти та виду живого, ідентифікованого як *Homo Sapiens Sapiens*.

¹ «То ж в сухому залишку самоідентичність, як вона відкривається мисленню, образно може бути представлена як посередник між цілісним буттям людини, її суттю та персональним буттям, тобто екзистенцією, маркованою за допомогою «Я», котре розтиражане у часі за посередництва історії. Чи не найвизначальнішим атрибутом самоідентичності в такому разі є активність в усіх її формах і проявах, притаманних людині» (Калуга, 2014: 96).

Між тим, вдаючись до осмислення набутків представників різних культур і етносів, котрі чомусь у наш «освічений» час прийнято вважати містиком, помітних зрушень щодо якості сексуального життя і разом з тим існування в цілому можливо досягти не зусиллями спільноти, а винятково індивідуально, неодмінно покладаючись на досвід практиків, найчастіше опосередкований текстом, а з певного моменту становлення — за сприяння і супроводу практиків. Тобто тих, хто зумів розвинути в собі певні якості, в оптимальному варіанті — здатність довільно припиняти і відновлювати внутрішній діалог.

Щодо першої частини щойно згаданої умови поліпшення якості існування та/або зростання конкретної людини, то йдеться насамперед про розширення кругозору і розвиток критичного мислення. Останні можливі внаслідок роботи з потоками інформації, оскільки «лише одна практика не покращує людство. Людина потребує контакту з істиною, насамперед в тій формі, котра допоможе їй» (Shah, 1991: 67).

Інакше кажучи, суттєвий крок в напрямку свого розвитку і поліпшення самопочування можливий завдяки відмові від догматів та стійких переконань, що обтяжують людину, позбавляючи її природної гнучкості і оперативності. І разом з тим поступового перегляду звичного змістовного наповнення понять, що репрезентують у свідомості ту чи іншу сферу існування людини або ж область її активності. Наразі йдеться про суттєве змістовне переосмислення всього, що стосується сексуальної сфери та дотичного до неї.

Останнє можливе завдяки зверненню до глибинного знання, закарбованого зокрема у міфах та легендах, котрі линуть з тисячоліть, а також до езотеричного досвіду як потужних практиків, так і неодмінно до власного.

Саме міфи та легенди є основою всякого світогляду без винятку, оскільки «міф оголошує про появу нової космічної ситуації чи головної події. Отже, він завжди є розповіддю про творення: він розповідає, як щось сталося, як воно почало *бути*. Ось чому міф рівнозначний онтології: в ньому йдеться лише про *дійсне*, про те, що *справді* відбулося, що проявилось цілком» (Еліаде, 2001: 51). Але тут вкрай важливо розрізнити саму природу міфів. Наукові і побутові міфи (аксіоми, теореми, припущення) апелюють до раціонального мислення або нібито самоочевидності та здорового глузду (*sensus communis*¹) і «дешифруються» за допомогою другої сигнальної системи за Павловим. При цьому розум як інструмент

¹ «Під *sensus communis* слід розуміти ідею спільного для всіх відчуття, тобто здатність до міркувань, яка в своїй рефлексії подумки (*argiōri*) приймає до уваги спосіб уяви кожного іншого, аби власне міркування нібито узгоджувалось з сукупним людським розумом і в такий спосіб уникало ілюзій» (Хайдеггер, 1998: 307).

пізнання¹ по суті своїй є своєрідною «собакою на сіні»: неспроможний проникнути в дійсність сам, водночас блокує інші можливості схоплення дійсності, між іншим, властиві людині. Тоді як сакральні міфи або дійсні міфи апелюють до глибинного знання самої людини, стимулюючи його до «пробудження». Тут важливе образне мислення або й споглядання.

Між тим, в основу сучасного загальноприйнятого розуміння сексуальності та сексуальної сфери існування людини загалом покладено такі домінуючі переконання (стереотипи):

- світ та явища в ньому доступні пізнанню і встановленню їх природи. Сексуальність можна пізнати, вичерпно дослідивши її прояви;
- секс є природним явищем та належить до базових потреб людини;
- пусковим механізмом сексуальної активності є інстинкт розмноження;
- джерелом сексуальних інтенцій, бажань та смаків є підсвідоме і, відповідно, лібідо;
- людина владна, принаймні більшою мірою, над своїми потягами і бажаннями, може довільно регулювати (переглядати, змінювати) власну поведінку;
- внутрішня напруга людини виникає внаслідок невдоволення сексуальних бажань або конфронтації поміж бажанням і заборонаю його реалізувати;
- людина і її прояви, у т.ч. потяг та (сексуальні) смаки є саме такими, як вона їх розуміє, саме розуміє, а не відчуває чи схоплює в образах;
- любов або кохання, будучи синонімічними поняттями, позначають одне й теж явище, на рівні з пристрасстю, що породжується «хімією» – біологічними процесами в організмі;
- психологічна прив'язаність як певна потреба у контрольованій присутності найчастіше ідентифікується як кохання або як любов, зокрема під тиском романтичних навіювань, накладених на схильність людини «жити» ілюзіями;
- сексуальність та сексапільність є синонімічними поняттями, що розкривають властивість людини бути *об'єктом* (насправді, винятково суб'єктом), що викликає потяг до себе з боку інших суб'єктів;

Проте, спираючись на міфологію народів світу, в т.ч. давньоукраїнську, а також на езотеричний досвід, про сексуальність і секс можна скласти інше уявлення, явно відмінне від загальнопоширеного.

По-перше, сексуальність – це не атрибут природи людини, а лише протообставина її становища (наприклад, з огляду на філософську антропологію Х. Арендт). Тобто досконала людина – асексуальна. Шлях

¹ «Швидше за все, пізнання наділене тільки можливістю приховувати те, що від початку відкрито в непізнавальній діяльності» (Хайдеггер, 1998: 127).

до просвітлення, відповідно, лежить через вичерпання в собі сексуального потягу, точніше, деактуалізацію фантазій сексуального гатунку.

По-друге, джерелом і проявом сексуальності є хіть або потяг – дещо, що в якийсь момент стало набутком людини та докорінно змінило її ситуацію – людина набуває атрибуту соціальності. Суть соціальності – потреба в присутності та взаємодії зі собі подібними, аби відбутися як представник виду *Homo Sapiens Sapiens*.

По-третє, сексуальність напряду пов'язана зі встановленням людиною факту власної особистості, появою людського «Его», насамперед як схильністю та властивістю людини бути точкою відліку і водночас мірою усім речам.

По-четверте, сексуальність напряду пов'язує індивіда зі своїм видом і робить його залежним від виду.

По-п'яте, сексуальність є глибинним джерелом відчуттів, надто болю, причиною і рушійною силою девіації людини. Вона ж є основою потягу до експерименту, бажання володіти і розпоряджатися, устремління накопичувати і користуватися.

По-шосте, сексуальність ситуативно пов'язана зі статтю на підставі статевого розмноження, а не зумовлена розрізненням статей.

По-сьоме, джерелом внутрішньої напруги (конфлікту) є не сама по-собі нереалізабельність статевого потягу чи бажань, як те пропагує фройдизм та в його контексті доктрина психоаналізу, а протиріччя (тертя) між самоідентичністю та ідентичністю людини, тобто тим, чим і як саме себе почуває (відчуває) індивід та ким і як розуміє (вимушена розуміти) себе особа.

По-восьме, як і будь-яке інше бажання, хіть або сексуальне бажання підлягає як стимулюванню, так і приглушенню навколишнім середовищем (соціумом). Тобто в атмосфері загального збудження не можуть окремі індивіди залишатися в стані спокою або й взагалі осторонь. Це підстава для нагнітання сексуального ажіотажу, маніпулювання поведінкою людини тощо.

По-дев'яте, сексуальність є необхідною, хоча й недостатньою умовою набуття індивідом саме того досвіду, який складає його індивідуальний зміст буття або відповідає його покликанию. Встановити наявність або відсутність покликанию принципово не можливо за посередництва пізнавальних можливостей людини. Тим не менше, заперечення існування індивідуального покликанию особи робить приватне існування людини беззмістовним, як і її прагнення до вдосконалення або духовної еволюції.

По-десяте, секс є суто культурною річчю, а не строго природною, бо остання відповідає зляганню чи спарюванню. Тому сексуальні моделі

поведінки, орієнтації та до певної міри смаки культивуються. Питання лише у техніках (обрядках), а також у запитах спільноти. Відтак, якщо гомосексуалізм (інші девіації) вважати хворобою, то хворий не лише і не стільки індивід, скільки, насамперед, спільнота, якій притаманне це явище.

По-одинадцятье, в сучасному українському суспільстві, як і у решті цивілізованих спільнот більшою чи меншою мірою, сексуальність розглядається, як правило, з позицій двох крайнощів: або кіча¹, або ж вульгарності, особливо на побутовому та релігійному рівнях.

По-дванадцятье, цивілізована істота в порівнянні з дохристиянізованими спільнотами сутнісно спотворює функціональне навантаження сексу і сексуальності в цілому, перетворюючи їх, з одного боку, на інструмент маніпулювання, з іншого – на засіб опосередкування. Принаймні, Жан Бодрійар у якийсь момент спохватився стосовно сексуальної сторони буття сучасної людини: «Ми стали транссексуалами, «пустими» або, точніше, безстатевими людьми, котрі займаються сексом винятково знаково і механічно» (Бодрійар, 2004: 86).

При цьому, слід взяти до уваги, що пусковим механізмом всякої активності, очевидно, є бажання – ситуативні поривання, що знаходять своє відображення у свідомості конкретного індивіда як певна поточна потреба у чомусь. Однак останні, себто бажання, не визначають ані вектор руху (розвитку, реалізації) носія бажань, ані зміст активності суб'єкта. За своєю суттю бажання, образно кажучи, є породженням хаосу, якщо міркувати у контексті буддійської, суфійської та інших зразків мудрості, що дійшла з глибин віків. Відтак, хаос можливо ідентифікувати як вищий порядок, – суть чи природа якого незбагненна. Як наслідок, у бутті, себто впорядкованому (цивілізатором, кому подобається – богом) просторі або космосі вони є абсолютно нейтральними. Визначеності бажанням надають наміри. Насамперед, намір персоналізує бажання, впорядковує, структурує та наповнює змістом.

Наміри, своєю чергою, також навряд чи належать індивіду, однак ідентифікуються ним неодмінно як власні, якщо тільки індивід здатний усвідомити їх наявність. Насправді, за намірами стоїть покликання – призначення, з яким приходиться в цей світ людська сутність, однак про яке сама уже людина нічого не знає. В окремих випадках лише інтуї-

¹ «Кіч» – німецьке слово, котре народилося в середині сентиментального дев'ятнадцятого століття і поширилося потім в усіх мовах. Проте часто вживання стерло його початковий метафізичний зміст: кіч є абсолютним відмежуванням від лайна в буквальному і переносному змісті слова; кіч витісняє зі свого поля сприйняття всього, що в людському існуванні є неприйнятним за своєю суттю» (Кундера, 2005: 27).

тивно охоплює більшою чи меншою мірою його, призначення, окремі моменти. Вищою формою інтуїтивного охоплення призначення, як свідчить, зокрема, буддійський чи алхіміків досвід, є непохитний намір.

Своєрідною протилежністю непохитному наміру як такому собі «провіднику» стимулюючого імпульсу є страждання – чи не найпотужніше і, відповідно до езотеричного досвіду, зокрема К. Кастанеди, як, зрештою і християнських містиків, мотивуюче до докорінних змін начало.

Корінна відмінність між непохитним наміром або й наміром взагалі та стражданням полягає у особливостях прояву волі людини – суто персонального статусу людини, котрий до певної міри можна вважати еквівалентом енергетичного потенціалу. Непохитний намір неможливий без твердої волі. Однак відсутність волі якраз компенсується стражданнями.

Отже вибір кожної людини, окрім інших варіантів, можна звести до цілеспрямованого розвитку волі, себто посилення енергетичного потенціалу або до добровільного страждання, тобто існування способом і у просторі, сформованими за посередництва оточення.

Специфіку існування індивіда з огляду на згаданий щойно контекст можна представити як своєрідну екзистенційну дихотомію: індивід реалізує або умовно власні проекти відповідно до покликання, або умовно проекти стосовно його оточення чи системи.

Висновки. Сексуальність є ключовим феноменом у соціальному бутті людини, атрибутом її існування. Проте сексуальність, будучи феноменом, не є властивістю природи людини, себто людина можлива як асексуальна істота, щоправда соціальній істоті, очевидно, принципово невідомий відповідний стан буття. Сучасна людина переживає себе уже завжди як зумовлену істоту, а ключовим зумовлюючим началом якраз і є сексуальність – феномен, який сприяє набуттю людиною стану соціальності – потреби у присутності собі подібних, аби відбутися як людина, якою вона себе знає. Отже сексуальність є причиною, що призводить до своєрідного роздвоєння людини: виокремлення індивідуального та колективного начала у самій людині. А далі, колективне та індивідуальне начала протистоять поміж собою. Це протистояння можна схопити як конфлікт між тим, як себе відчуває конкретна людина, і як вона себе розуміє або вимушена розуміти.

Посилання

- Бодрійяр Ж. (2004) Симулякри і симуляція. Переклад Володимира Ховхуна. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи».
- Гриневич С. (2005) Камінь знань: Поради старого Знахаря. К.: Вид. центр «Просвіта».
- Еліаде М. (2001) Мефістофель і андроген. Пер. Г. Кьоран, В. Сахно. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи».

- Калуга В. (2014) Ідентичність та самоідентичність в соціальному бутті людини: від конфлікту до єднання. Ніжин: Видавель ПП Лисенко М.М.
- Кундера М. (2005) Невыносимая легкость бытия: Роман. Пер. с чеш. Н. Шульгой. СПб.: Азбука-классика.
- Хайдеггер М. (1998) Прологомены к истории понятия времени. Пер. с нем. В.В. Би-бихин. Томск: Водолей.
- Shah Idries (1991) Wisdom of the Idiots. Ishk Book Service; 1st edition.

References

- Baudrillard J. (2004) Simulations and simulation. Translation by Volodymyr Khovhun. Kyiv: Publishing House of Solomia Pavlychko "Fundamentals" [in Ukrainian].
- Grinevich S. (2005) Stone of Knowledge: Tips of the old Znacharja. K.: Kind. Center "Prosvita" [in Ukrainian].
- Eliade M. (2001) Mephistopheles and androgen. Trans. by G. Koran, V. Sakhno. K.: Publishing House of Solomia Pavlychko "Fundamentals" [in Ukrainian].
- Kaluha V. (2014) Identity and identity in the social life of man: from conflict to unity. Nizhyn: Publisher PB Lysenko M.M. [in Ukrainian].
- Kundera M. (2005) Unbearable lightness of being: Roman. Translated from Czech by N. Shulga. St. Petersburg: Azbuka-klassika [in Russian].
- Heidegger M. (1998) Prolegomeny to the history of the concept of time. Translated from German by V.V. Bibikhin. Tomsk: Vodoley [in Russian].
- Shah Idries (1991) Wisdom of the Idiots. Ishk Book Service; 1st edition.

Владимир Калуга. Сексуальность как феномен (социального) бытия человека и предмет образовательно-воспитательного процесса

Феномен сексуальности является краеугольным камнем в бытии человека, которое автоматически понимается как социальное. Кроме того, сексуальность является камнем преткновения в поточном существовании человека, а также сизифовым камнем, который он с необходимостью должен «толкать» на протяжении всего своего существования. Упомянутые место и роль сексуальности в бытии человека непосредственно связаны с особенностями мировоззрения цивилизованного человека, а также современной культуры в целом. Другими словами, именно специфика мировоззренческих установок цивилизованного существа и особенности обустройства культурного пространства в значительной степени являются причиной того, что сексуальность как атрибут человеческой экзистенции превратилась на доминирующий источник внутреннего напряжения, психических расстройств, различных девиаций, в целом – онтологической растерянности и явления мироотчуждения.

Как следствие, непредубежденное исследование природы феномена сексуальности и его функциональной нагрузки в бытии человека безусловно способствует раскрепощению, особенно в контексте воспитания подрастающего поколения. Максимально избавиться от предубежденности позволяет апелляция к критическому мышлению, которое, кроме всего прочего,

устанавливает факт ограниченности познавательных возможностей человека. Последнее означает, что любая массово признанная, в том числе якобы научно обоснованная интерпретация проявлений сексуальности, связанная с сексуальностью норм и правил, а также базовыми мировоззренческими установками является лишь общепринятой парадигмой, и ни в коем случае не совокупностью ряда истин. Целостное и в тоже время адекватное действительности представление о феномене сексуальности можно сформировать, опираясь на анализ соответствующих информационных приобретений в сфере науки и философии, философского искусства, эзотерического опыта и т.п.

Таким образом, статья посвящена, во-первых, осмыслению ключевых стереотипов и догм, которые распространены как на уровне общественного мнения, так и научно-экспертной мысли. Во-вторых, в тексте статьи тезисно раскрыт ряд качеств и свойств феномена сексуальности, учитывая опыт, переданный посредством мифологии народов мира и эзотерического опыта в виде так называемого философского искусства. В-третьих, проанализирована ситуация человека исходя из его сексуальной природы. Наконец, в статье внимание акцентируется на вопросах сексуального воспитания и просвещения человека, представленного в разных возрастных и социальных позициях, а также общества в целом.

Ключевые слова: воспитание, сексуальность, человек, стереотип, представление.

Volodymyr Kaluha. Sexuality as a phenomenon of (social) being of a person and subject of educational discourse

The phenomenon of sexuality is the cornerstone of being of a person, which by nature manifests itself socially. At the same time, currently sexuality is a stumbling block and a Sisyphian stone to “push” throughout human existence. The aforementioned place and role of sexuality in human being are directly related to the peculiarities of the outlook of a civilized man and modern culture in general. In other words, the peculiarity of the worldview and the arrangement of the cultural space of a civilized man is largely a cause of transformation of sexuality, as an attribute of human existence, into a dominant source of internal stress, mental disorders, various deviations, and ontological confusion and alienation in general.

As a result, an impartial understanding of nature of the phenomenon of sexuality and its functional essence in human existence definitely facilitates its emancipation, especially in the context of upbringing of the younger generation. An appeal to critical thinking contributes for critical elimination of the bias, which, among other aspects, establishes a fact that the cognitive abilities of a person are limited. The latter means that everything what is widely recognized is, in fact, only a generally accepted paradigm, including the alleged scientifically substantiated interpretation of the manifestations of sexuality associated with the sexual sphere of norms and rules, as well as basic ideological settings, and by no means a combination of truths.

An integral and adequate representation of the phenomenon of sexuality can be formed on the basis of the analysis of relevant informational achievements in the field of science and philosophy, philosophical art, esoteric experience, etc.

Therefore, firstly, the article is aimed at comprehension of key stereotypes and dogmas, which are widespread in both public and scientific or expert opinions. Secondly, the article thoroughly discloses a number of features and attributes of the phenomenon of sexuality, taking into account the experience acquired through the mediation of the world mythology and esoteric experience in the form of the so-called philosophical art. Thirdly, the situational analysis of a person is contextualized through one's sexual nature. Consequently, the article focuses on issues of sexual education and 'enlightenment' of a person depending on a variety of age and social positions, as well as the community as a whole.

The introduction of the relevant research activity of the author of the article has been instigated by the obvious lack of scientific substantive studies on the nature of the phenomenon of sexuality and its functional aspect on the territory of Ukraine. At the same time, the Ukrainian community needs significant educational influence on issues of self-realization of citizens, in particular in the sexual and private spheres.

Keywords: *education, sexuality, man, stereotype, interpretation, impression*

Калуга Володимир Федорович, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри міжнародних відносин і суспільних дисциплін, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

E-mail: kalugavl@ukr.net ; kalugavl@nubip.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4744-826X>

Volodymyr Kaluha, Doctor of Sciences (Doctor of Philosophy), Professor of department of International Relations and Social Sciences, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

E-mail: kalugavl@ukr.net; kalugavl@nubip.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4744-826X>